

Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης

Ενότητα 5η: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Καθηγητής Άγγελος Στεργίου
Νομική Σχολή ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο
Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών.

Περιεχόμενα ενότητας

- i. Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ως γενικός φορέας κύριας ασφάλισης.
- ii. Η ασφαλιστική κάλυψη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- iii. Οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- iv. Τα υποχρεωτικά ασφαλιζόμενα πρόσωπα.
- v. Τα εξαιρούμενα από την ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ πρόσωπα.

Σκοποί ενότητας

- Περιγραφή του κυριότερου ασφαλιστικού οργανισμού στη χώρα μας.
- Παρουσίαση των κλάδων ασφάλισης που περιλαμβάνει και των προσώπων που υπάγονται στην ασφάλιση ΙΚΑ.
- Επεξήγηση του νομικού πλαισίου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ως γενικός φορέας κύριας ασφάλισης.

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (1/9)

- Το ΙΚΑ ιδρύθηκε με τον Ν. 6298/1934 → αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου εδρεύον στην Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Κράτους που ασκείται από τον αρμόδιο υπουργό (άρθρο 13, παρ. Ν. 6298/1934).
- Ο βασικός νόμος που ρυθμίζει τα σχετικά με την ασφάλιση στο ΙΚΑ είναι ο Α.Ν.1846/1951 «περί κοινωνικών ασφαλίσεων» όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αργότερα και ισχύει μέχρι σήμερα.
- Με το άρθρο 5 παρ.1 του Ν.3029/2002 «Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης» το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετονομάστηκε σε Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων –Ενιαίο Ταμείο Μισθωτών (ΙΚΑ – ΕΤΑΜ).

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (2/9)

- Το ΙΚΑ διαθέτει 4 Γενικές Διευθύνσεις: Τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών, τη Γενική Διεύθυνση Ασφαλιστικών Υπηρεσιών, τη Γενική Διεύθυνση Οικονομοτεχνικών Υπηρεσιών και τη Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής.
- Οι Περιφερειακές Υπηρεσίες Ασφάλισης διακρίνονται σε πέντε (5) κατηγορίες: Περιφερειακό Υποκατάστημα, Τοπικό Υποκατάστημα, Παράρτημα, Ταμείο Είσπραξης Εσόδων και Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφάλισης (Ε.ΥΠ.Ε.Α.).

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (3/9)

- Τα Υποκαταστήματα είναι μονάδες επιπέδου Διεύθυνσης. Οι κύριες λειτουργίες τους κατανέμονται σε επτά (7) τομείς: Τομέας Εσόδων, Τομέας Παροχών Σύνταξης, Τομέας Παροχών Ασθενείας, Τομέας Μητρώου, Τομέας Οικονομικού, Τομέας Διοικητικού, Τομέας Πληροφορικής.
- Το ΙΚΑ εκπροσωπείται δικαστικώς και εξωδίκως από τον Διοικητή αυτού → νόμιμη θεωρείται η δικαστική εκπροσώπηση του Ιδρύματος και από τους Διευθυντές των Υποκαταστημάτων του, ύστερα από εκχώρηση με γενικές ή ειδικές αποφάσεις του Διοικητή της εξουσίας που κατά το νόμο ανήκει σε αυτόν (ΣτΕ 2963/1990, 273/1993, 1757/2009, Διοικ. Πρωτ. Αθην. 2386/2004).

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (4/9)

- Σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου, το ΙΚΑ εξομοιώνεται με το Δημόσιο ως προς τα δικαστικά και δικονομικά προνόμια, δε διατάσσεται κατ' αυτού προσωρινή εκτέλεση και αναστέλλεται η δικαστική εκτέλεση κάθε τελεσίδικης απόφασης κατ' αυτού, τόσο κατά την προθεσμία άσκησης αίτησης αναίρεσης, όσο και από την άσκησή της
- Εξαιρούνται οι δικαστικές αποφάσεις που αναφέρονται στη χορήγηση των ασφαλιστικών παροχών, την υπαγωγή στην ασφάλιση και τη διάρκεια της ασφαλιστικής σχέσης (άρθρο 21, παρ. 19 Ν. 1902/1990, ΑΠ 21/2008, Έγγραφα ΙΚΑ Ε 59/12/1991 και 8594/31.7.1995).

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (5/9)

- Κάθε πρόσωπο που αναλαμβάνει για πρώτη φορά εργασία ασφαλιστέα στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, υποχρεούται να εγγραφεί στο Μητρώο Ασφαλισμένων, προκειμένου να του αποδοθεί ένας μοναδικός Αριθμός Μητρώου Ασφαλισμένου.
- Η απογραφή γίνεται από όλα τα Υποκαταστήματα και Παραρτήματα του ΙΚΑ.
- Στην ασφαλιστική ιστορία οι εγγραφές εμφανίζονται είτε συγκεντρωτικά, είτε αναλυτικά κατά έτος και κατά μήνα, όπου υπάρχει αυτή η ανάλυση.

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (6/9)

- Η ανάπτυξη του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. /Ο.Π.Σ.-Ι.Κ.Α.-.Ε.Τ.Α.Μ. αποτελεί τον κύριο άξονα της υλοποίησης ενός εκσυγχρονιστικού προγράμματος και καλύπτει το σύνολο των λειτουργιών και διαδικασιών του Ιδρύματος.
- Με την ένταξη των απονομών συντάξεων στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα καθιερώνεται νέος τρόπος ανακεφαλαίωσης των ημερών ασφάλισης μέσω μηχανογραφικών συστημάτων.

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (7/9)

- Ανακεφαλαίωση είναι η διαδικασία υπολογισμού των ημερών ασφάλισης, για τις οποίες έχουν καταβληθεί εισφορές κλάδου σύνταξης, για συγκεκριμένο ασφαλισμένο από την υπαγωγή του στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μέχρι την ημερομηνία διακοπής και η δημιουργία ηλεκτρονικά του λογαριασμού.
- Με την έναρξη λειτουργίας του ΙΚΑ η ασφαλιστική ιστορία τηρούνταν χειρόγραφα στο υποκατάστημα απογραφής του κάθε ασφαλισμένου. Από 01/01/1980 ξεκίνησε η μηχανογραφική τήρηση της Ασφαλιστικής Ιστορίας μέσω των εφαρμογών της Η.ΔΙ.Κ.Α.

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (8/9)

- Δομικό στοιχείο του Ο.Π.Σ./Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. είναι η Αναλυτική Περιοδική Δήλωση, ο νέος μηχανισμός δήλωσης ασφαλιστικών στοιχείων που καταργεί τα ένσημα από 01/01/2002 και την οποία συντάσσει ο εργοδότης και υποβάλλει σε τακτές ημερομηνίες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- Με την Αναλυτική Περιοδική Δήλωση (ΑΠΔ) δηλώνονται: ο χρόνος απασχόλησης κάθε ασφαλιζομένου, οι αποδοχές, οι κλάδοι ασφάλισης και το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών.
- Οι ατομικοί λογαριασμοί των ασφαλισμένων τηρούνται ηλεκτρονικά και ενημερώνονται, μετά την μηχανογραφική επεξεργασία των ΑΠΔ, με τις ημέρες εργασίας και τα λοιπά στοιχεία ασφάλισης που συνθέτουν την ασφαλιστική ιστορία (εργοδότης, κλάδοι ασφάλισης, αποδοχές κλπ).

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (9/9)

- Κατ' άρθρο 1 Ν. 3655/2008 εντάχθηκαν στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ:
 - Το Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού ΗΣΑΠ (ΤΣΠ - ΗΣΑΠ),
 - το Ταμείο Συντάξεων του Προσωπικού της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος (ΤΣΠ - ΕΤΕ) και το Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού της Τραπέζης της Ελλάδος (ΤΣΠ - ΤΕ), καθώς και
 - οι κλάδοι σύνταξης του Ταμείου Ασφάλισης Προσωπικού Ασφαλιστικής Εταιρείας "Η ΕΘΝΙΚΗ" (ΤΑΠΑΕ - Ε),
 - του Ταμείου Ασφάλισης Προσωπικού ΟΤΕ (ΤΑΠ - ΟΤΕ) και
 - του Ταμείου Ασφάλισης Προσωπικού ΕΤΒΑ (ΤΑΠ - ΕΤΒΑ).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ασφαλιστική κάλυψη του ΙΚΑ.

Κάλυψη

- Είναι το δικαίωμα του ασφαλισμένου και των μελών της οικογενείας του , στην απονομή παροχών όταν επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση.
- Οι παροχές αυτές άλλοτε γεννιούνται αμέσως, είναι δηλαδή βραχυχρόνιες, όταν καλύπτουν ασφαλιστικούς κινδύνους που οι συνέπειες τους επιφέρουν μικρής διάρκειας επιπτώσεις όπως η ασθένεια, η ανεργία
→ άλλοτε γεννιούνται μετά από μακρύ χρόνο από την απασχόληση αυτού, είναι δηλαδή μακράς διάρκειας ή ισόβιες παροχές, όπως οι συντάξεις (Γεν. έγγραφο ΙΚΑ Γ99/1/112, Εγχειρίδιο ανακεφαλαίωσης ασφαλιστικής ιστορίας, 2012).

Σκοπός του βασικού νόμου του ΙΚΑ

- Όπως ορίζεται και στον ίδιο τον Α.Ν. 1846/1951 (άρθρο 1, παρ. 1) σκοπός του είναι η κάλυψη των ασφαλιζόμενων σε περίπτωση επέλευσης των κινδύνων:
 - της ασθένειας (σε χρήμα),
 - της μητρότητας,
 - της αναπηρίας,
 - του ατυχήματος
 - του γήρατος
- Η κάλυψη για τον κίνδυνο της ανεργίας καταργήθηκε όταν συστάθηκε ο ΟΑΕΔ- άρθρο 37 Ν.Δ. 2961/1054).

Κλάδοι ασφάλισης

- Από τον νόμο ορίζονται περιοριστικά οι κλάδοι ασφάλισης που καλύπτονται από το ΙΚΑ (άρθρο 1 παρ.2 Α.Ν.1846/1951):
 - Κλάδος σύνταξης (γήρατος, αναπηρίας και θανάτου)
 - Κλάδος ασθενείας και μητρότητας σε χρήμα
 - Ο κλάδος παροχών ασθενείας και μητρότητας σε είδος εντάχθηκε από 01/01/2012 στον ΕΟΠΥΥ.

Υποχρεωτική συνέχιση της ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

- Από την νομοθεσία προβλέπεται η υποχρεωτική συνέχιση της ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, με ορισμένες προϋποθέσεις, για τους ασφαλισμένους οι οποίοι απέχουν από την εργασία τους λόγω ασθένειας
 - Δικαιούνται να λάβουν εξ ολοκλήρου ή μερικώς τις αποδοχές τους για χρονικό διάστημα μισού μήνα για όσους έχουν εργασία μέχρι ένα έτος και ολόκληρο μήνα για όσους έχουν εργασία πάνω από ένα έτος (άρθρα 657-658 του Αστικού Κώδικα).
- Οι ημέρες του χρόνου ασθένειας προσμετρώνται για την χορήγηση όλων των ασφαλιστικών παροχών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Οι ασφαλισμένοι του Ιδρύματος

- Διακρίνονται δύο μεγάλες κατηγορίες ασφαλισμένων (Κ. Λαναράς, 2013):
 - Οι άμεσα ασφαλισμένοι
(πλήρωση των απαιτούμενων από το νόμο προϋποθέσεων -δημιουργία ασφαλιστικού δικαιώματος απευθείας εξ ιδίων λόγω της εργασίας που παρέχουν)
 - Οι έμμεσα ασφαλισμένοι (το δικαίωμά τους για τις παροχές δημιουργείται εφόσον βρίσκονται σε ορισμένη συγγενική σχέση με τους αμέσως ασφαλισμένους και κατά κανόνα συντηρούνται από αυτούς/τα μέλη της οικογένειάς τους).

Οι άμεσα ασφαλισμένοι

- Οι άμεσα ασφαλισμένοι διακρίνονται περαιτέρω σε:
 - α) Υποχρεωτικά ασφαλισμένους, που υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στην ασφάλιση του Ιδρύματος,
 - β) Προαιρετικά ασφαλισμένους, που συνεχίζουν ηθελημένα τη διακοπείσα ασφάλισή τους και
 - γ) Αυτοτελώς εργαζόμενους, που στερούνται επαγγελματικής στέγης ή παρέχουν εργασία σε πολλούς εργοδότες ή απασχολούνται αυτοτελώς (Κ. Λαναράς, 2013).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τα υποχρεωτικά ασφαλιζόμενα πρόσωπα.

Υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ (1/5)

- Σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 1, εδάφιο α' του Α.Ν. 1846/1951, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2, παρ. 1 του Ν. 4476/1965: Στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ «υπάγονται υποχρεωτικώς και αυτοδικαίως τα πρόσωπα τα οποία, **εντός των ορίων της χώρας**, παρέχουν κατά κύριον επάγγελμα εξαρτημένην εργασία έναντι αμοιβής, ως τοιαύτης νοουμένης και της παρεχομένης δια λογαριασμόν Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, αδιαφόρως νομικής φύσεως της σχέσεως (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου)».

Υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ (2/5)

- Ο Α.Ν. 1846/1951 προβλέπει ότι στην ασφάλιση του ΙΚΑ υπάγονται τα πρόσωπα που παρέχουν εργασία **εντός των ορίων της χώρας** (ΣτΕ 3914/1985) → απασχόληση μέσα στην επικράτεια ή σε συγκεκριμένη περιοχή της.
- Σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας που διέπει την κοινωνική ασφάλιση, πρέπει η εξαρτημένη εργασία να εκτελείται στην Ελλάδα και ιδιαίτερα για το ΙΚΑ σε ορισμένη ασφαλιστική περιφέρεια → η προϋπόθεση των τοπικών ορίων δημιουργεί ανισότητες ασφαλιστικής καλύψεως του πληθυσμού ήδη δε έχει περιοριστεί από σημαντικές εξαιρέσεις όπως η δυνατότητα ασφαλίσεως απασχολήσεως στο εξωτερικό με την τροποποίηση του άρθρου 2 Α.Ν.1846/1951 με το άρθρο 2, παρ, 1 Ν. 4476/1965 (Κ. Κρεμαλής, 1982).

Υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ (3/5)

- Οι αλλοδαποί που παρέχουν στο ελληνικό έδαφος εξαρτημένη εργασία υπό τους όρους του άρθρου 2 Α.Ν. 1846/1951, υπάγονται υποχρεωτικώς και αυτοδικαίως στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ανεξάρτητα αν ο παρέχων εξαρτημένη εργασία αλλοδαπός έχει εφοδιαστεί με την προβλεπόμενη από τον νόμο άδεια εργασίας
- Η έλλειψη της άδειας αυτής συνεπάγεται την επιβολή κυρώσεων για τον εργοδότη και τον αλλοδαπό, δεν επιδρά όμως στο κύρος της ασφαλιστικής σχέσης με το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (ΣτΕ 1319/1990, ΣτΕ 1318/1990).

Υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ (4/5)

- Η νομολογιακή αποδέσμευση της ασφάλισης από την ύπαρξη άδειας εργασίας γίνεται δεκτή μόνο στην περίπτωση της αναδρομικής επιβολής εισφορών → δεν εξετάζεται αίτημα αλλοδαπού αν δε διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα (Άγγ. Στεργίου, 2014).
- Η πρόσβαση των αλλοδαπών στις κοινωνικές παροχές εξαρτάται από το νόμιμο της διαμονής τους → η ολοκληρωτική υποταγή της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία στο νόμιμο της διαμονής θεσμοθετείται με τον Ν. 3386/2005-άρθρο 84, παρ.1 (Άγγ. Στεργίου 2010) και ήδη με το άρθρο 26, παρ.1 Ν. 4251/2014 (Κώδικας Μετανάστευσης).

Υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ (5/5)

- Η ασφάλιση των μισθωτών στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ επεκτάθηκε σε όλη την επικράτεια με τον Ν. 1305/1982 και απαιτεί σωρευτικά τη συνδρομή των εξής προϋποθέσεων:
 - Παροχή εξαρτημένης εργασίας
 - Έναντι αμοιβής
 - Κατά κύριο επάγγελμα
- Η υπαγωγή στο Ίδρυμα είναι ανεξάρτητη από το κύρος της σύμβασης εργασίας, αρκεί η πραγματική κατάσταση της εξαρτημένης εργασίας (Άγγ. Στεργίου 2014).
- Ακόμη και η άκυρη σύμβαση οδηγεί στην υποχρεωτική στην υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση (ΣτΕ 131/1972).

Παροχή εξαρτημένης εργασίας (1/6)

- Τόσο η προσωπική όσο και η οικονομική εξάρτηση αποτελούν χαρακτηριστικά της εργασίας απαραίτητα για τον χαρακτηρισμό αυτής ως εξαρτημένης με προέχον το στοιχείο της προσωπικής εξαρτήσεως → Η έννοια της εξαρτήσεως, το πότε δηλαδή τα συγκεκριμένα και δεδομένα πραγματικά περιστατικά συνιστούν σχέση εξαρτημένης εργασίας είναι έννοια νομική (Αντ. Πετρόγλου, 1959).
- Το πότε υπάρχει σχέση εξαρτημένης εργασίας, δηλαδή η έρευνα της συνδρομής ή των πραγματικών περιστατικών είναι ζήτημα ουσιαστικής κρίσεως, ζήτημα πραγματικό (ΔιοικΕφΑθ 4309/2005, Αντ. Πετρόγλου 1959).

Παροχή εξαρτημένης εργασίας (2/6)

- Σύμφωνα με τη νομολογία, η εργασία χαρακτηρίζεται ως εξαρτημένη, όταν ο προσφέρων αυτής τελεί κατά την εκτέλεσή της κάτω από την καθοδήγηση και την επιτήρηση του εργοδότη, ανεξάρτητα από τον τρόπο αμοιβής του
- αντίθετα, αν ο εργαζόμενος διατηρεί ελευθερία ενεργειών έναντι του εργοδότη κατά την εκτέλεση της εργασίας του, τότε αυτή δεν είναι εξαρτημένη και αυτός που την προσφέρει δεν υπάγεται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (ΣτΕ 3530/2007, ΣτΕ 5563/1996, ΣτΕ 3078/1994, ΣτΕ 2265/1994, ΔιοικΕφΑθ 1030/2003).
- Δεν ασκεί επιρροή ο χαρακτηρισμός που προσδίδουν στη σχέση οι ενδιαφερόμενοι και ο τρόπος καταβολής της αμοιβής (ΣτΕ 1605/2009).

Παροχή εξαρτημένης εργασίας (3/6)

- Δεν είναι δεσμευτική για τα διοικητικά δικαστήρια ως προς το ζήτημα της υπαγωγής προσώπου στην ασφάλιση του ΙΚΑ απόφαση πολιτικού δικαστηρίου, που εκδόθηκε επί διαφοράς εργαζομένου και εργοδότη, ως προς το ζήτημα της φύσης ή της διάρκειας της εργασιακής σχέσης, δυνάμενο να κρίνει διαφορετικά ως προς αυτά, αιτιολογώντας ειδικά την αντίθετη κρίση του (ΣτΕ 3530/2007).
- Για την υπαγωγή εργαζομένου στην ασφάλιση του ΙΚΑ κριτήριο αποτελεί η παροχή απ' αυτόν εξαρτημένης εργασίας → Μαχητό τεκμήριο υπέρ της εξαρτημένης εργασίας (ΔιοικΕφΑθ 1030/2003).

Παροχή εξαρτημένης εργασίας (4/6)

- Άρθρο 1, α' Α.Ν. 1846/1951: «Επί δυσχερούς διακρίσεως εξαρτημένης ή μη εργασίας προσώπου τινός θεωρείται υπαγόμενον εις την ασφάλισιν» - τεκμήριο υπαγωγής στην ασφάλιση του ΙΚΑ → εκδήλωση νομοθετικής βούλησης για διασταλτική ερμηνεία (Κ. Κρεμαλής, 1985).
- Το τεκμήριο είναι μαχητό με την έννοια ότι ο ενδιαφερόμενος δύναται να ανταποδείξει ότι αφενός μεν δεν υπήρχε σχέση εξαρτημένης εργασίας, αφετέρου δε ότι δε συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής αυτού διότι δεν υπήρχε δυσχέρεια διακρίσεως του είδους της εργασίας ως εξαρτημένης ή μη → η απόφαση της διοίκησης η εφαρμόζουσα το τεκμήριο θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη (Αντ. Πετρόγλου, 1959).

Παροχή εξαρτημένης εργασίας (5/6)

- Ο χαρακτήρας της εργασίας ως εξαρτημένης κρίνεται ενόψει των συγκεκριμένων συνθηκών της κάθε περίπτωσης (ΣτΕ 2416/2000, ΔιοικΕφΑΘ 1030/2003).
- Ο εξαρτημένος χαρακτήρας πρέπει να αιτιολογείται με αναφορά στις πραγματικές συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης (ΣτΕ 2558/2013, ΔιοικΕφΑΘ 2018/2012).
- Η νομολογία υιοθετεί τον όρο «οικονομική εξάρτηση»
→ ο μισθωτός παρέχει την εργασία του για λογαριασμό κάποιου άλλου προσώπου (του εργοδότη), προς όφελος του οποίου παράγει οικονομικό αποτέλεσμα, με καταβολή αντιμισθίας (ΔιοικΕφΑΘ 4309/2005, ΣτΕ 2265/1994).

Παροχή εξαρτημένης εργασίας (6/6)

- Η εξάρτηση, εκφερόμενη από το νομοθέτη δεν έχει ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο, καθώς δεν παρέχεται σχετικός ορισμός (Άγγ. Στεργίου, 2014).
- Ενδεικτικοί παράγοντες εξαρτημένης εργασίας (Κ. Κρεμαλής, 1985):
 - Η υποβολή στη διευθυντική εξουσία ενός προσώπου που καθορίζει τον τόπο, τον χρόνο, το είδος, το περιεχόμενο και τον τρόπο εργασίας.
 - Η εκτέλεση εργασίας στο πλαίσιο ενιαίας οργάνωσης παραγωγικών μέσων.
 - Η απασχόληση για λογαριασμό άλλου προσώπου που φέρει τον οικονομικό κίνδυνο (ΣτΕ 2707/1993).

Αμοιβή (1/3)

- Όπως ρητά ορίζεται από το νόμο, η εργασία αποτελεί βάση για την υπαγωγή στην ασφάλιση του Ιδρύματος όταν παρέχεται έναντι αμοιβής.
- Στη θεμελιακή διάταξη του άρθρου 2, παρ. 1, εδάφιο α', περίπτωση α' Α.Ν. 1846/51, χρησιμοποιείται ο όρος «αμοιβή» αντί της διαμορφωμένης από το Εργατικό Δίκαιο έννοιας του μισθού → αυτοτελή αξία (Κ. Κρεμαλής, 1985).

Αμοιβή (2/3)

- Αμοιβή συνιστά κάθε παροχή του εργοδότη με οποιαδήποτε μορφή, ονομασία ή ειδικότερη αιτία χορηγείται ως αντάλλαγμα της απασχόλησης του μισθωτού → το ύψος και ο τρόπος καταβολής της αμοιβής είναι αδιάφορος για την κοινωνική ασφάλιση (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).
- Για την ύπαρξη σύμβασης εργασίας δεν είναι απαραίτητο να προσδιορίζεται ρητά το ποσό της αμοιβής, γιατί αν δεν υπάρχει ειδική συμφωνία καταβάλλεται ο συνήθης μισθός (ΑΠ 229/2011, ΣτΕ 1605/2009, ΔιοικΕφΑθ 4309/2005).

Αμοιβή (3/3)

- Για τη δημιουργία της ασφαλιστικής σχέσης είναι αδιάφορο και το εάν η αμοιβή της εργασίας καταβάλλεται στον ασφαλισμένο από τον εργοδότη ή από τρίτα πρόσωπα (Κ. Λαναράς, 2013).
- Η αμοιβή της εργασίας είναι δυνατόν να συνίσταται και σε φυσική παροχή, δικαίωμα χρήσης, σε κατοχή και σε οποιοδήποτε άλλο μέσο έχει οικονομική αξία που μπορεί να συντελέσει στην εξασφάλιση των μέσων συντήρησης του εργαζομένου (Κ. Λαναράς, 2013).

Κύριο επάγγελμα (1/2)

- Η παροχή της έμμισθης εξαρτημένης εργασίας κατά κύριο επάγγελμα αποτελεί την τελευταία προϋπόθεση για την υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ.
- Κύριο επάγγελμα θεωρείται το επάγγελμα το από το οποίο ο εργαζόμενος αποκομίζει τα προς το ζην, καθορίζεται η επαγγελματική και η κοινωνική του θέση και αφιερώνει τον περισσότερο χρόνο του (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).
- Το πρόσωπο που παρέχει εξαρτημένη εργασία με σκοπό το βιοπορισμό του από την εργασία αυτή- έστω και σε μειωμένο βαθμό- υπάγεται στην ασφάλιση του Ιδρύματος (ΣτΕ 2693/1993).

Κύριο επάγγελμα (2/2)

- Το κύριο επάγγελμα δεν ταυτίζεται με την πλήρη απασχόληση (Άγγ. Στεργίου, 2014).
- Η μερική απασχόληση υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ αν αποτελεί την κύρια πηγή άντλησης των μέσων βιοπορισμού (Φ. Χατζηδημητρίου-Γ. Ψηλού, 1991).
- Η κατά κύριο επάγγελμα απασχόληση δεν κρίνεται με γενικό τρόπο, αλλά προϋποθέτει την ύπαρξη και άλλης απασχόλησης σε σύγκριση με την οποία θεωρείται ως κύρια → επί δυσχερούς διακρίσεως του κύριου χαρακτήρα της εργασίας ισχύει και εδώ το τεκμήριο της ασφάλισης (Άγγ. Στεργίου, 2014).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Τα εξαιρούμενα από την ασφάλιση
του ΙΚΑ πρόσωπα.**

Ειδικές εξαιρέσεις (1/2)

- Με ειδικές διατάξεις έχουν εξαιρεθεί από την ασφάλιση του ΙΚΑ τα εξής πρόσωπα (Κ. Λαναράς, 2013):
 - Ανήλικοι απολυθέντες από Σωφρονιστικά ή Αναμορφωτικά Καταστήματα, εφόσον προσλαμβάνονται από τους εργοδότες με υπόδειξη της Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων, για ένα έτος από την πρόσληψή τους αυτή,
 - Αγροφύλακες,
 - Αναγκαστικοί διαχειριστές επιχειρήσεων και σύνδικοι πτωχεύσεως,
 - Μέλη Δ.Σ. Αγροτικών Συνεταιρισμών,
 - Μέλη Εταιρείας,

Ειδικές εξαιρέσεις (2/2)

- Σπουδαστές Ανωτάτων Τεχνικών Σχολών του δεύτερου και άνω έτους, καθώς και του τελευταίου έτους κατά το διάστημα πρακτικής άσκησης,
- Δικηγόροι που διδάσκουν μαθήματα νομικών και πολιτικών επιστημών.
- Επιπλέον, εξαιρούνται από την ασφάλιση ΙΚΑ όσοι παρέχουν εργασία που θεωρείται χρόνος ασφάλισης κατά τη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου (άρθρο 3, παρ. Α.Ν. 1846/1951).

Βιβλιογραφία (1/3)

- Άγγ. Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2^η έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 379-380, 385, 391.
- Άγγ. Στεργίου, Τα κοινωνικά δικαιώματα των αλλοδαπών τρίτων χωρών, ΕφημΔΔ, 2010, σελ. 688 επ.
- Αντ. Πετρόγλου, Η παροχή εξαρτημένης εργασίας ως κριτήριο υπαγωγής εις την ασφάλισιν, ΕΔΚΑ 1959, σελ. 434-436.
- Γενικό έγγραφο ΙΚΑ, Αριθ. Πρωτ. Γ99/1/112, Εγχειρίδιο ανακεφαλαίωσης ασφαλιστικής ιστορίας, αναρτητέο στο διαδίκτυο ΑΔΑ: Β4ΛΨ4691ΩΓ-9ΩΧ, (Μελέτη-σύνταξη και επιμέλεια κειμένων: Χ. Μποζικά και Κ. Σακιζλή), έκδ. 1^η 2012, σελ. 5-6, 45 (τελευταία πρόσβαση: 27/01/2015).

Βιβλιογραφία (2/3)

- Κ. Κρεμαλής, Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1985, σελ. 98-99, 103.
- Κ. Κρεμαλής, Η κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων. Διαμορφωτικές επιδράσεις εργατικού δικαίου, Αθήνα, 1982, σελ. 176-177.
- Κ. Λαναράς, Η ασφάλιση στο Ι.Κ.Α., Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 4-5, 17, 208.
- Π. Παπαρρηγουπούλου-Πεχλιβανίδη, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 152.
- Φ. Χατζηδημητρίου-Γ. Ψηλός, Ασφαλιστική Νομοθεσία, έκδ. 2^η, Αθήνα, 1991, σελ. 55-57.

Βιβλιογραφία (3/3)

- <http://www.ika.gr/gr/infopages/general/home.cfm>

(Γενικές πληροφορίες/Οργανόγραμμα ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) (τελευταία πρόσβαση: 27/01/2015).

- <http://www.ika.gr/gr/infopages/asf/home.cfm>

(Αρχική σελίδα ΙΚΑ-οδηγός ασφαλισμένου) (τελευταία πρόσβαση: 27/01/2015).

Νομολογία (1/4)

Συμβούλιο της Επικρατείας

- ΣτΕ 2558/2013, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (613074).
- ΣτΕ 1757/2009, ΕΔΚΑ 2009, σελ. 622.
- ΣτΕ 1605/2009, ΔΕΝ 2010, σελ. 568.
- ΣτΕ 1605/2009, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (496992).
- ΣτΕ 3530/2007, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (404607).
- ΣτΕ 2416/2000, ΕΔΚΑ 2001, σελ. 837.
- ΣτΕ 5563/1996, ΕΔΚΑ 1998, σελ.482.

Νομολογία (2/4)

- ΣτΕ 3078/1994, ΕΔΚΑ 1995, σελ. 607.
- ΣτΕ 2265/1994, ΕΔΚΑ 1995, σελ. 741.
- ΣτΕ 2265/1994, ΕΔΚΑ 1995, σελ. 740.
- ΣτΕ 2707/1993, ΕΔΚΑ 1994, σελ. 649.
- ΣτΕ 273/1993, ΕΔΚΑ 1994, σελ. 20.
- ΣτΕ 2963/1990, ΕΔΚΑ 1991, σελ. 361.
- ΣτΕ 1319/1990, ΕΔΚΑ 1990, σελ. 523.
- ΣτΕ 1318/1990, ΔιΔικ 1990, σελ. 219.
- ΣτΕ 3914/1985, ΕΔΚΑ 1987, σελ. 302.
- ΣτΕ 131/1972, ΕΔΚΑ 1972, σελ. 271.

Νομολογία (3/4)

Διοικητικά Δικαστήρια

- ΔιοικΕφΑθ 2018/2012, ΔιΔικ 2013, σελ. 1313.
- ΔιοικΕφΑθ 4309/2005, ΔΕΝ 2007, σελ. 306.
- ΔιοικΕφΑθ 4309/2005, ΔΕΝ 2007, σελ. 21.
- ΔιοικΠρωτΑθ 2386/2004, ΕΔΚΑ 2005, σελ. 73.
- ΔιοικΕφΑθ 1030/2003, ΕΔΚΑ 2003, σελ. 624.

Νομολογία (4/4)

Άρειος Πάγος

- ΑΠ 229/2011, ΕΑΕΔ 2011, σελ. 717.
- ΑΠ 21/2008, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (458977).

Συντομογραφίες περιοδικών

- ΕΑΕΔ: Επιθεώρηση Ασφαλιστικού και Εργατικού Δικαίου.
- ΕΔΚΑ: Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως.
- ΔΕΝ: Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας.
- Διδικ: Διοικητική Δίκη.
- ΝΟΜΟΣ: Βάσεις νομικών δεδομένων.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Άγγελος Στεργίου.
«Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης (Προπτυχιακό). Ενότητα 5η: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS297/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Άννα Τσέτουρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Από το διαχειριστή του προγράμματος)

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

